

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Θέματα Ιστορίας και Πολιτισμού

Ενότητα 1: Αρχαιολογικοί τόποι, Ευρήματα,
Μνήμη και Ιστορία

Αν. Καθηγήτρια: Ι. Βαμβακίδου
e-mail: ibambak@uowm.gr

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σκοπός

- Η «ανάγνωση» ιστορικών τόπων, με έμφαση στα αρχαιολογικά ευρήματα. Η αλληλεπίδραση Ιστορίας και μνήμης. Η σύνδεση Ιστορίας και Αρχαιολογίας, στο παράδειγμα της μείζονος Θράκης.

Ενότητες

- Αρχαιολογικοί τόποι.
- Ευρήματα.
- Μνήμη και Ιστορία.

Αρχαιολογικοί Τόποι (1/16)

- **Ξάνθεια:**

Αρχαία Θρακική πόλη, στη θέση της σημερινής Ξάνθης, στους πρόποδες της Ροδόπης, ίσως η πρωτεύουσα των Ξαθίων Θρακών.

- **Βεργέπολις:**

Ερείπια της πόλεως, η οποία ήταν δημιούργημα των Αβδηριτών, χρονολογούμενα στους Κλασικούς, Ελληνιστικούς και Ρωμαϊκούς χρόνους, βρίσκονται ανάμεσα στα χωριά Βαφαίικα και Κουτσό, 10 χλμ. ΝΟΤΙΑ της σημερινής Ξάνθης.

Αρχαιολογικοί Τόποι (2/16)

- **Τόπειρος:**

Ερείπια της Ελληνικής πόλεως βρίσκονται ανάμεσα στα σημερινά χωριά Τοξότες και Παράδεισος, 14 χλμ. ΔΥΤΙΚΑ της Ξάνθης.

- Η Τόπειρος ιδρύθηκε την εποχή του Αυγούστου και διέθετε ισχυρό τείχος, ερημώθηκε όμως στο μεγαλύτερο τμήμα της στα πρώτα Βυζαντινά χρόνια, το υπόλοιπο μετετράπη από τον 6ο έως τον 8ο αιώνα σε έδρα Επισκόπου.

Αρχαιολογικοί Τόποι (3/16)

- **Σάλη:**

Η αρχαία πόλη Σάλη, ιδρυθείσα πιθανόν από τους Μαρωνεΐτες, μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας.

- Στα 425 - 421 κατέβαλε 3.000 δρχ. συνδρομή.

Αρχαιολογικοί Τόποι (4/16)

- Στην πόλη έχουν ήδη βρεθεί διάφορα τυχαία ευρήματα μελανοβαφούς κεραμικής, δύο κιβωτιόσχημοι Ελληνιστικοί τάφοι, οροθετική επιγραφή του 1ου μ.Χ. αιώνας, ακέφαλο μαρμάρινο άγαλμα εφήβου,
- και τμήμα μαρμάρινου πεσσού με κυμάτιο και ανάγλυφη κεφαλή, καθώς και πλάκα με την επιγραφή «Όρος χώρας ιεράς Θεών των εν Σαμοθράκη» (όριο της ιερής χώρας των Θεών της Σαμοθράκης) που επιβεβαιώνουν την ταύτιση του χώρου.

Αρχαιολογικοί Τόποι (5/16)

- **Στρώμη:**

Αποικία της Θάσου που ιδρύθηκε στη χερσόνησο της Μολυβωτής (περί τα μέσα του 7ου αιώνας), κοντά στη χώρα των Μαρωνιτών, που είχε ως αποτέλεσμα τις συγκρούσεις Μαρώνειας και Θάσου.

- Στην περιοχή, έχουν ανακαλυφθεί θεμέλια κατοικιών, τμήματα δρόμων και υπόγειες σήραγγες υδραγωγείων καθώς και φρεάτια συλλογής και άντλησης νερού, που θεωρούνται σημαντικά τεχνικά έργα της αρχαίας υδραυλικής και μηχανικής.

Ευρήματα (1/2)

- Άλλα αξιόλογα ευρήματα είναι η «Στήλη της Κόρης» του 6ου αιώνας, επιτύμβια στήλη του 5ου αιώνας, ερυθρόμορφη πελίκη με τις μορφές του Θεού Απόλλωνος, της Θεάς Αρτέμιδος και της Λητούς, μαρμάρινος Λέων, ασημένια τετράδραχμα του 4ου αιώνας, κάνθαροι και λευκές Λήκυθοι του 5ου αιώνας.

Άβδηρα

- Οι πρώτοι άποικοι ήσαν οι Κλαζομένιοι (655) με αρχηγό τον Τιμήσιο ή Τιμέσιο, και μετά την καταστροφή της πρώτης αποικίας γύρω στο 600 από τους Θράκες, το 545 ή 543, ακολούθησε η εγκατάσταση Τηίων αποίκων που είχαν εγκαταλείψει την Τέω για να αποφύγουν τον περσικό ζυγό.
- Οι Τήϊοι άποικοι αντιμετώπισαν επίσης τις επιθέσεις των Θρακών, επεξέτειναν τις κτήσεις τους προς το εσωτερικό, φτάνοντας ως τη Βιστωνίδα, τη σημερινή Ξάνθη, και το Νέστο.
- Τα Άβδηρα γνώρισαν ιδιαίτερη ακμή τον 5ο αιώνα, τόσο εμπορική όσο και πολιτισμική (ασημένια τετράδραχμά τους βρέθηκαν μέχρι την Αίγυπτο και τη Μεσοποταμία), είχε δε ως έμβλημα των νομισμάτων τους τον Γρύπα και τον πολιούχο τους Θεό Απόλλωνα.

Επώνυμοι

- Φιλόσοφος Δημόκριτος και ο μαθητής του Ανάξαρχος, ο σοφιστής Πρωταγόρας, ο μελικός ποιητής Ανακρέων, ο μαθηματικός Βίων, που ήταν ο πρώτος που διετύπωσε τη θεωρία ότι υπάρχουν μέρη της γης με έξι μήνες ημέρα και έξι μήνες νύχτα.
- Ο ιστορικός Διοκλείδης, ο φιλόσοφος Λεύκιππος, ο φιλόσοφος Ασκάνιος, ο γραμματικός Εκαταίος και ο ποιητής Νικαίνετος.

Ανασκαφές

- Από το 1952 που άρχισαν να συστηματοποιούνται οι ανασκαφές στην ακρόπολη των Αβδήρων, ανακαλύφθηκαν πολλά τμήματα της αρχαίας πόλεως και σήμερα φαίνονται αρχαία τείχη από πωρόλιθο και η πύλη τους, αρχαία λουτρά στην Αγορά της πόλεως και το Θέατρο.
- Μεταξύ των ευρημάτων του αρχαιολογικού χώρου είναι αναθήματα μικρών υδριών, ειδώλια της Θεάς Δήμητρας και Κόρης, επιγραφές με αναφορές στο Θεό Δία υπό τις επικλήσεις «Ύψιστος» και «Ελευθέριος», ειδώλια του Θεού Ερμού, του Θεού Διονύσου, της Θεάς Αφροδίτης, του Θεού Πανός, της Θεάς Νίκης, του Θεού Έρωτος και του Ηρακλέους, καθώς και ανάγλυφα της Θεάς Κυβέλης. Έχουν βρεθεί επίσης τον Δεκέμβριο του 2000 και τάφοι του 6ου αιώνας.

Αρχαιολογικοί Τόποι (6/16)

- **Μεσημβρία ή Ζώνη:**

Αποικία της Σαμοθράκης του 7ου αιώνας.

- Αναφέρεται και από τον Ηρόδοτο ως ο δυτικότερος οικισμός της Σαμοθρακικής Περαίας.

- Όταν ανακαλύφθηκε, ταυτίστηκε αρχικά με την αρχαία πόλη της Μεσημβρίας αλλά με τις ανακαλύψεις των τελευταίων χρόνων =μεγάλος αριθμός χάλκινων νομισμάτων που φέρουν τον Θεό Απόλλωνα και διάφορα σύμβολά του,

- καθώς και η ανακάλυψη του Ναού του,
- εξακριβώθηκε ότι πρόκειται για την αρχαία πόλη Ζώνη, της οποίας προστάτης ήταν ο Θεός Απόλλων.

Αρχαιολογικοί Τόποι (7/16)

- Η αρχαία πόλη της Ζώνης περιβαλλόταν από τείχος με αμυντικούς πύργους που ξεκινούσε από το ύψωμα της ακροπόλεως και έφτανε μέχρι την θάλασσα, στο δε εσωτερικό έχουν ανακαλυφθεί οικίες, εργαστήρια, καταστήματα, δρόμοι καθώς και δύο Ιερά (της Θεάς Δήμητρας και του Θεού Απόλλωνος).
- Έχουν βρεθεί και αξιόλογα κινητά ευρήματα, όπως λ.χ. ένα άγαλμα Κούρου του 6ου αιώνας, παναθηναϊκός αμφορεύς του 5ου αιώνας, μαρμάρινο άγαλμα εφήβου Ελληνιστικής εποχής, αττικά ερυθρόμορφα αγγεία, ειδώλια, κοσμήματα και επιτύμβιες στήλες του 4ου αιώνας.
- Εντυπωσιακή είναι η ανακάλυψη οξυπύθμενων αμφορέων, τοποθετημένων σε σειρά ανάποδα κάτω από δάπεδο ενός κτίσματος, προφανώς για ευφυή υγραμόνωση.

Αρχαιολογικοί Τόποι (8/16)

- **Δικαία ή Δικαιόπολις:**
Πόλη ιδρυθείσα από τους Αβδηρίτες.
- 2 χλμ. πριν το σημερινό Φανάρι.
- Σήμερα σώζονται ελάχιστα θεμέλια οικιών
– τα κινητά ευρήματα φιλοξενούνται στο
Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής.

Αρχαιολογικοί Τόποι (9/16)

- **Δύμη:**
Στη συμβολή του ποταμού Έβρου με τον ποταμό της Κορνοφωλιάς, λίγα χιλιόμετρα πριν το Σουφλί. Εντοπίσθηκαν αρχαίος τάφος, θεμέλια οικιών και πλήθος οστράκων, καθώς και ένα σπασμένο άγαλμα και επιγραφές.
- Σε κοντινή απόσταση ΥΠΗΡΧΕ Ναός της Μητρός των Θεών.

Αρχαιολογικοί Τόποι (10/16)

- **Πλωτινούπολις:**

Μεταφορά της αρχαίας Δύμης από τους Ρωμαίους, για λόγους ασφαλείας, επάνω σε οχυρό ύψωμα κοντά στο σημερινό Διδυμότειχο.

- Σώζονται λίγα ερείπια, έχουν βρεθεί αναθηματικές στήλες και άλλα μικρότερα κινητά ευρήματα, με πιο σημαντική την χρυσή σφυρήλατη προτομή του Μάρκου Αυρηλίου (βάρους 1 κιλού, χρυσού 24 καρατίων) που βρέθηκε το 1965 θαμμένη σε βάθος 1,6 μ. στην τοποθεσία «Αγία Πέτρα» (βλ. «Αρχαιολογικά Ανάλεκτα Εξ Αθηνών, έτος Α, τεύχος 2, 1968, σελ. 194 - 197).

Αρχαιολογικοί Τόποι (11/16)

- **Τρίλοφος, Ευμολπιάς, Φιλιπούπολις (σημερινό Plovdiv):** Αρχαιοτάτη πόλη της Θράκης, στη δεξιά όχθη του ποταμού Έβρου, επάνω σε τρεις λόφους.
- Μετονομάσθηκε σε Φιλιπούπολη από τους Μακεδόνες το έτος 341, μετά την κατάκτηση της Θράκης από τον βασιλιά Φίλιππο.
- Αργότερα, η πόλη πέρασε στην κυριαρχία των Θρακών Οδρυσών (ως φόρου υποτελής) και την εποχή του Αυγούστου στην κυριαρχία των Ρωμαίων, κρατώντας όμως στην διάρκεια όλων αυτών των αιώνων την Ελληνική της πολιτική αυτοθέσμιση (με Βουλή και Δήμο).

Αρχαιολογικοί Τόποι (12/16)

- **Στενίμαχος:**

Αρχαία πόλη της Ανατολικής Ρωμυλίας, 20 χλμ. ΝΑ της Φιλιππούπολης, στις βόρειες υπώρειες της Ροδόπης, νύν Ασένοβγκραντ.

- Ιδρύθηκε στα μέσα του 6ου αιώνας (κατά τον Dumont) πιθανόν από Ιστιαίους Ευβοείς που νίκησαν τους Θράκες Βεσσούς.

Αρχαιολογικοί Τόποι (13/16)

- **Προϊστορικός οικισμός Διομήδειας:**
12 χλμ. από τη σύγχρονη Ξάνθη, υπάρχουν υπολείμματα προϊστορικού οικισμού της Ύστερης Νεολιθικής εποχής, σε λόφο ΝΟΤΙΑ του χωριού Διομήδεια.

Αρχαιολογικοί Τόποι (14/16)

- **Ακρόπολη «Κρεμαστού Βράχου»:**

Κατά την είσοδο του στην Ξυλαγανή, στα αριστερά, επάνω στο ύψωμα «Κρεμαστός Βράχος», υπάρχουν τα απροστάτευτα ερείπια μίας αρχαίας ακρόπολης, της οποίας η ζωή χρονολογείται ανάμεσα στο 1300 και το 900).

Αρχαιολογικοί Τόποι (15/16)

- **Αρχαίο Θέατρο Μαρώνειας:**

Βρίσκεται στη σύγχρονη τοποθεσία Καμπάνα, κοντά στο Ιερό του Θεού Διονύσου και ανήκει στην Ελληνιστική περίοδο- αναφέρεται (Γ. Μπακαλάκης, «Προανασκαφικές έρευνες στη Θράκη», Θεσ/νίκη 1959, σ. 108) ότι ακόμη και η πρόσοψη και το πεζοδρόμιο ενός καταστήματος είχαν κτισθεί με το υλικό του αρχαίου Θεάτρου.

Αρχαιολογικοί Τόποι (16/16)

- **«Σπηλιά του Κύκλωπα»:**

Κατά την τοπική λαϊκή παράδοση είναι η σπηλιά του Κύκλωπος Πολύφημου, αλλά αποτελεί στην πραγματικότητα λατρευτικό κέντρο θρακικών θεοτήτων-Το σπήλαιο βρίσκεται στην παραλία της Μάκρης, μέσα σε έναν βράχο όπου βρέθηκαν ίχνη χρήσης από τη Νεολιθική Περίοδο (περ. 4.500).

Ευρήματα (2/2)

- τι είναι η αρχαιολογία, αν όχι ένας μεθοδικός αλλά και μεταβαλλόμενος τρόπος να φανταζόμαστε το παρελθόν μας;

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Βαμβακίδου Ιφιγένεια. «Θέματα Ιστορίας και Πολιτισμού». Έκδοση: 1.0. Φλώρινα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.uowm.gr/courses/NURED270/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Όχι Παράγωγα Έργα Μη Εμπορική Χρήση 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ως Μη Εμπορική ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

